

Ольга Несстерович,

*студентка 2-го курсу факультету історії та міжнародних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

СУЧАСНИЙ ЕТАП УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН, СТАН НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Актуальність дослідження. Становище національних меншин є важливим для обох країн. Поляки і українці належать до однієї з найдавніших і кількісно великих етнічних меншин на території одне одного. Вони відіграють важливу роль в соціумі, благотворно впливають на трансформацію суспільства, сприяють порозумінню і взаємозближенню українського та польського народів, налагодженню міждержавного партнерства, тощо [1].

Поляки - одна з найдавніших національних меншин України. Вони селилися на українських землях ще з княжих часів. За переписом населення 2001 року в Україні проживало 144.1 тис. поляків. Особливістю сучасного розселення поляків в Україні є те, що найбільше їх проживає в областях давньої осілості - на Волині, Поділлі, в Галичині, зокрема в Житомирській, Хмельницькій, Львівській областях і в м. Києві (65.5% від загальної кількості). На сучасному етапі переважна більшість їх проживає в міських поселеннях [2]. В Україні працює Польське культурно-освітнє товариство, Польські школи у Львові, факультативи для вивчення польської мови у Вінниці, Житомирі, Києві. Також у Львові виходила, щотижнева соціокультурна газета "Gazeta Lwowska", одне з найстаріших польськомовних видань. У 2012 році випуск газети був припинений у зв'язку з відсутністю фінансування польських організацій з боку уряду Дональда Туска [5].

Також, новий Закон «Про мову» є проблемою для нормального стану національних меншин. Представники польської громади в Україні -

вважають, що закон поламає плани багатьох учнів польських шкіл, так як більшість з них навчається польською мовою, для того щоб поїхати туди навчатись. Українці польського походження мають там пільги і можуть отримувати польську державну стипендію [5].

З-поміж усіх країн Європейського союзу саме у Польщі утворилася найбільша автохтонна громада українців. Здебільшого українська меншина територіально компактно розташована у північних і західних регіонах країни. Найбільша кількість етнічних українців проживає у Вармінсько-Мазурському воєводстві (м. Ольштин), тоді як у Дольношльонзькому (м. Вроцлав) – понад 3500 осіб, Західно-Поморському (м. Щецін) – майже 3000, Підкарпатському (м. Жешув) – понад 2500, Поморському (м. Гданськ) – приблизно 2000. Останній перепис населення в Польщі, проведений 2011 року, засвідчив, що кількість польських громадян, які задекларували свою належність до української національності, становить 48 тис осіб, лемками визнали себе 10 тисяч. За даними громадських інституцій, у Польщі проживає значно більше етнічних українців, ніж це засвідчують офіційні джерела [2]. Отже, якщо за офіційною статистикою тут мешкає більше ніж сорок тисяч українців, то за неофіційною – понад 200 тисяч. Викликає застереження і той факт, що покоління тих українців, які народилися на території РП поступово втрачають зв'язок з етнічною Батьківщиною, асимілюються з польським суспільством, перестають ідентифікувати себе як українці. Незаперечним є і той факт, що українці повною мірою інтегрували в суспільно-політичне життя Польщі, добре представлені в сферах науки, політики, освіти, державного управління тощо. Багато українців є знаними у Польщі політиками, бізнесменами, професорами престижних університетів, художниками, лікарями, інженерами. Зважаючи на етнічне походження, вони активно залучаються до налагодження українсько-польських стосунків на міждержавному рівні [6]. Ставлення і підтримка відомими польськими українцями внутрішньодержавних процесів, які сьогодні відбуваються в Україні, має велике значення у формуванні іміджу нашої держави на

міжнародній арені, підтримки міждержавних відносин у різноманітних сферах міжнародного партнерства[4]. З огляду на вищезазначене важливими чинниками збереження етнонаціональної ідентичності української спільноти в Польщі є підтримка і розвиток українських навчальних закладів, надання державних стипендій молоді для навчання у ВНЗ України, створення українських культурних центрів, підтримка діяльності українських бібліотек та ЗМІ, вдосконалення механізмів правового захисту трудових мігрантів тощо [6]. На території сучасної Польщі діє 88 недільних українських шкіл і класів, де навчається 2198 учнів, а фахівців з української мови у Польщі готує п'ять вищих навчальних закладів. В окремих містах Польщі є школи, у яких викладають українською мовою (Перемишль, Білий Бір, Гуров Ілавецький, Бартошин та Лігниц. За даними Держкомстату у вітчизняних ВНЗ упродовж 2011–2012 н. р. на освітніх програмах різних напрямків навчалось 338 польських студентів, що становило трохи більше 1 % від загальної кількості іноземних студентів. Натомість українці Польщі можуть навчатися у вітчизняних освітніх закладах за державний кошт відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про навчання іноземних громадян в Україні» від 26.02.1993 р., Для здобуття вищої освіти у навчальних закладах України іноземним громадянам українського походження надаються державні стипендії. Наприкінці 80-х рр. ХХ ст. етнічні українці на території Польщі отримали право на заснування громадських об'єднань. Нині тут функціонує 67 українських громадських організацій, п'ять українських музеїв, один спортивний клуб, вісім аматорських театрів, а також 69 колективів художньої самодіяльності [8]. До найвпливовіших українських неурядових організацій Польщі належать Об'єднання українців у Польщі, Союз українців Підляшшя, Об'єднання лемків, Українське Товариство, Українське вчительське товариство. У складі дипломатичної установи України в Польщі функціонує ще й культурно-інформаційний центр, одним із основних завдань якого є підтримка зв'язків з українцями за кордоном, сприяння задоволенню їх культурно-мовних, інформаційних та інших

потреб. У межах бюджетної програми «Заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України» вдалося реалізувати низку важливих для української громади проектів. Пріоритетним завданням для українського уряду у справі налагодження ефективної взаємодії з українцями Польщі є підтримка існуючих та створення нових ЗМІ за кордоном. Єдиною загальнопольською програмою, яку готують українські журналісти, є «Теленовини», що виходять у ефір на Центральному польському телебаченні ще з 1995 р. Проте їх кілька разів намагалися закрити, що викликало протести українців, а також дало початок масовим дискусіям у ЗМІ про погіршення українсько-польських відносин і можливості втрати міжкультурного діалогу. До того ж українське радіомовлення і телебачення у Польщі більш розвинені, аніж польські в Україні, що пов'язано передусім із великою чисельністю української діаспори та достатнім державним фінансуванням у РП діяльності національних меншин [8]. Не можна залишити поза увагою значущість у формуванні міжнародного іміджу України сучасної четвертої хвилі української еміграції, позаяк значна частина українських мігрантів у Польщі належить до так званих трудових. Загалом ставлення поляків до трудових мігрантів з України є позитивним, хоча їхня робота є часто сезонною і не висококваліфікованою.. За даними Польської адміністрації з питань іноземців, на початку 2012 року близько 100 тисяч іноземців мали право на легальне перебування у країні, з них майже 30 тисяч громадян України [10]. Уже традиційним в українсько-польських відносинах є питання щодо легалізації трудових мігрантів з України. Адже за окремими оцінками у Польщі працює понад 300 тис. українців, і більшість з них – нелегально [7].

Отже, з одного боку, можемо спостерігати недостатню активність сучасної української спільноти, яка проживає на території Польщі в утвердженні міжнародних позицій України, популяризації всього «українського», підтримки націєтворчого процесу тощо. З іншого боку, – очевидно, що українці зарубіжжя потребують підтримки від «материнської»

держави і не лише в ідеологічному сенсі, а й матеріальному. Доречною є позиція багатьох вітчизняних науковців про те, що на відміну від поляків в Україні, українці в Польщі майже не отримують підтримки від своєї «материнської» держави. Як наслідок, і досі немає ефективної стратегії та політика щодо українців Польщі, а обмежена допомога надається здебільшого з ініціатив українського посольства у Варшаві, що не є свідченням особливої стратегії Києва [8].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ПОЛЯКИ В УКРАЇНІ. URL: <http://resource.history.org.ua>
2. Polacy na Ukrainie. URL: <https://pl.wikipedia.org>
3. "Мовне питання" в школі: як українці навчаються в Польщі, а поляки - в Україні (22.02.2018). URL: <https://www.dw.com/>
4. Освітні суперечки: національні меншини проти української? URL: <https://www.dw.com/ru/темы-дня/>
5. Gazeta_Lwowska URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Gazeta_Lwowska
6. ПОЛЬСЬКА ДОПОМОГА. URL: <https://kijow.msz.gov.pl/uk/>
7. Українці у Польщі. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/ukrainians-in-pl>
8. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА ТА ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО В ПОЛЬЩІ: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080>